

לשמוע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת בא

בין מצרים לישראל

מכת החושך, שניחתה על המצרים לפני המכה האחרונה, ריתקה את המצרים למקומם מתחילתה ועד סופה:

"לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֵתָם" (שמות י, כג).

תיאור השפעת המכה על המצרים בנוי משתי צלעות: (א) "לא ראו איש את אחיו"; (ב) "ולא קמו איש מתחתיו". לפי פשט הפסוק החושך לא התבטא רק בהיעדר אור אלא שהייתה בו ממשות – לא זו בלבד שלא ראו איש את אחיו אלא גם לא יכלו להניע את גופם.

בעומק הדברים ישנו קשר של סיבה ותוצאה בין שתי הצלעות: מי שאינו רואה את אחיו איננו יכול לקום ממקומו! שורש חטאם של המצרים היה שראו רק את עצמם ולא היו רגישים כלל לסבלם של ישראל שחיו ביניהם. חברה כזו העסוקה רק בדל"ת אמותיה אינה יכולה להתקדם לשום מקום, והיא נשארת נטועה במקומה.

משה רבנו מושיעם של ישראל הוא ההיפך הגמור. מתחילת דרכו ראה משה את האחר, ועל אף שגדל בארמונו של פרעה היה ליבו כרוי אל אחיו – "וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלֵתָם" (שם ב, יא). ולא רק את אחיו הציל משה רבנו אלא גם את הרועות המדייניות, שאינן בנות עמו.

משה רבנו משקף את מהותו של עם ישראל, ועל כן "ולכל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֵתָם". חברה שיש בה אכפתיות כלפי הזולת היא חברה מתקדמת, אך לחברה המושתתת על אנוכיות ועל קשיות לב, כאומה המצרית, אין כל תקווה.

מכת החושך ממחישה אפוא את ההבדל המהותי בין מצרים לישראל.

שאול דוד בוצ'קו